

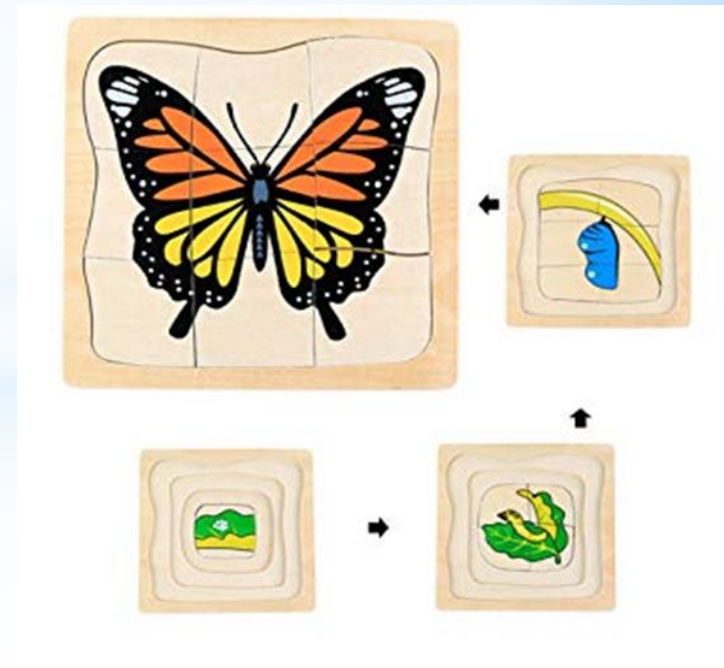
Фактори кои влијаат врз растот и развојот на детето

Проф д-р Елизабета Зисовска

Педијатар

*Што е раст?

Квантитативен процес на зголемување, кое што се мери објективно со познати и признати единици мерки. Раст во тежина, должина/висина, обеми, раст на органи

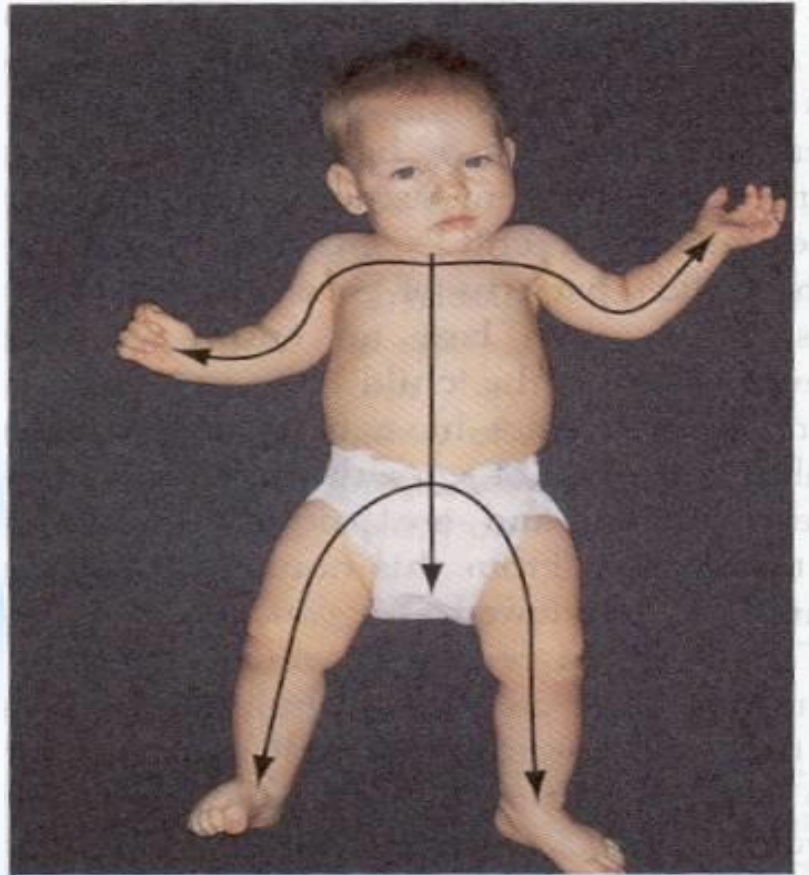
- * Развојот се однесува на прогресивниот пораст во вештините и капацитетот на функционирање
- * Тоа е квалитативна промена во функционирањето на детето.
- * Развојот се однесува на промените кои се јавуваат со растот, а во врска со постигнување на физичко здравје, ментална будност, когнитивна зрелост, социјално и емоционално здравје.
- * Мозокот на малото дете и доенчето е како светилка, свесно е за се во истиот момент. Затоа почеста е хиперстимулацијата на мозокот. Додека пак, мозокот на возрасниот, повеќе е како флеш светло, свесно фокусиран на специфични работи, игнорирајќи ја околината. Научниците укажуваат дека креативните луѓе сеуште задржале мала способност да размислуваат како дете.
- Може да се мери со обсервација и проценка на достигнувања согласно одредени скали.

- Пораст на компетенциите на детето и адаптабилноста
- Тоа ги опишува квалитативните промени во структурата.
- Нивото на зрелост зависи и од наследноста од родителите и другите претци.

* Созревање
(матурација)

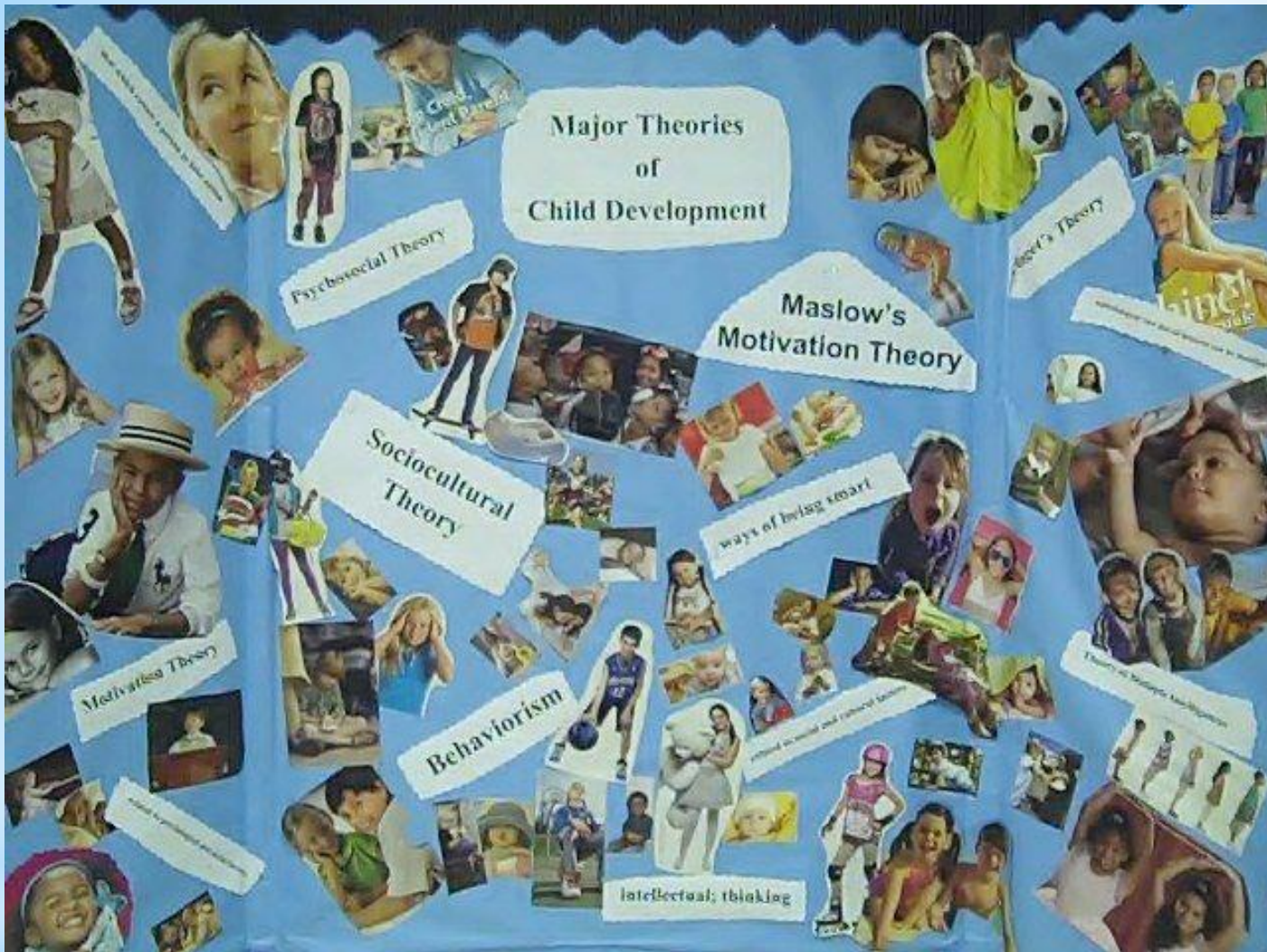
* Шема на растот

- * Кранио-каудално (проксимо-дистално)
- * Медијално кон латерално

* Принципи на растот и развојот

- **Континуиран процес**
- **Предвидливи секвенци до многу мал степен**
- **Не напредува со иста стапка (периоди на забрзан раст и периоди на варијабилен раст и развој)**
- **Не растат сите делови на телото со иста стапка**
- **Не се развиваат сите процеси со регуларна стапка**
- **Секое дете си расте и се развива на свој сопствен, единствен за него начин**
- **Секоја фаза на растот и развојот може да биде пореметена од надворешни фактори, а е раководена од внатрешните сили**

* Теорији за развојот

* Поединечни фактори кои влијаат врз растот и развојот

Основен фактор со најсилно влијание

ГЕНЕТИКА

Сон во тек на ноќта – позитивно влијание. Зошто?

Повеќе хормони се вклучени во спиењето како циркадијален ритам.

- * Хормонот за раст го зголемува своето ниво за време на сон и има највисоко ниво кога започнува длабокиот сон, а порастот почнува уште во REM фазата
- * Интермитентно се зголемува за време на сон, што дава цикличен тек.
- * Децата со посттрауматски нарушувања, имаат ниски нивоа на хормон на раст споредено со здрави деца, заради плиткиот и немирен сон
- * Центарот кој го регулира овој циркадијален ритам се наоѓа во супрахиазматичното јадро кое е лоцирано во предниот дел на хипоталамус на оптичката хијазма.

Тироидните хормони и ТСХ позитивно влијаат на коскениот созревање, додека влијанието врз линеарниот раст е помало

Концентрациите на ТСХ го постигнуваат својот максимум во средина на биолошката ноќ, а минималното ниво е во средина на биолошкото попладне. Вкупните вредности на тироидните хормони не се поврзани со циркадијалниот ритам.

Исхрана – позитивно влијание врз растот

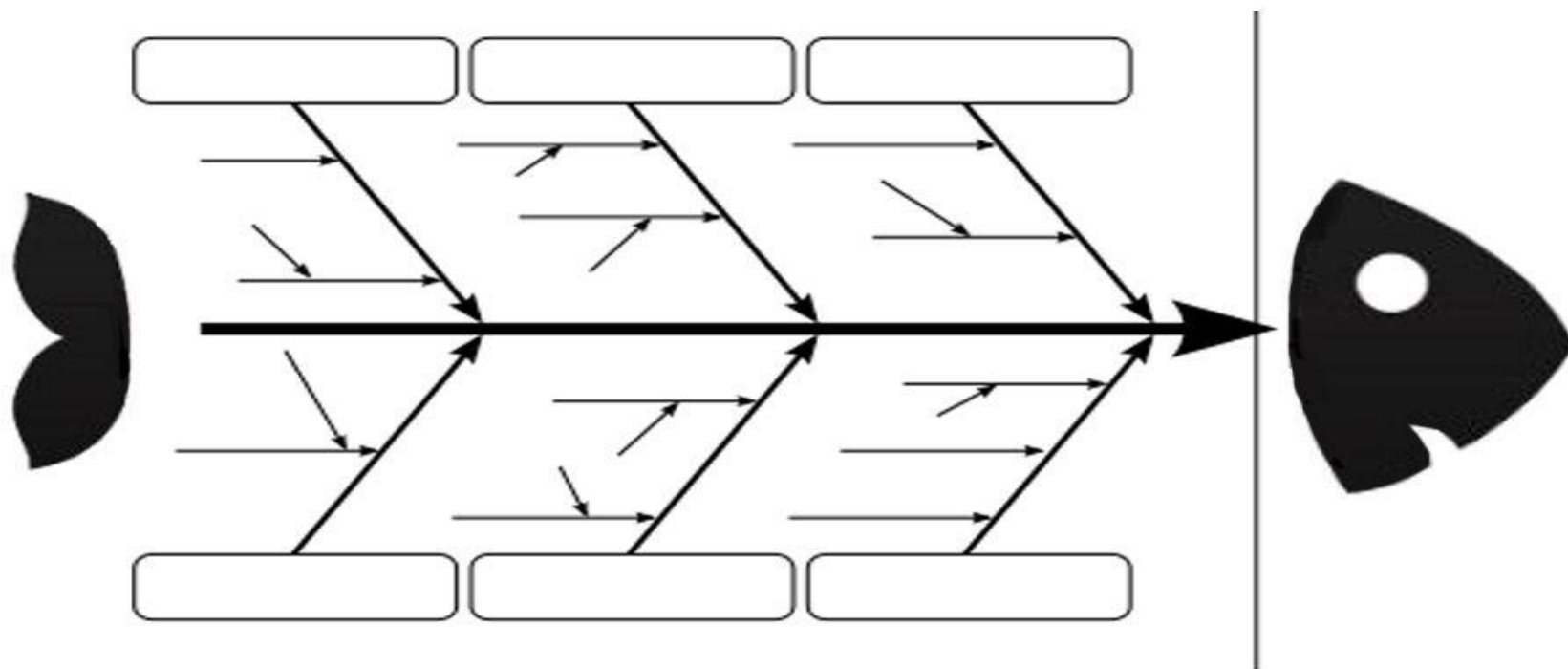
- * Дневните осцилации во гликозниот метаболизам покажуваат дека утилизацијата се зголемува со физичката активност и е највисока за време на будењето споредено со спиењето. Доказите покажуваат дека други фактори можат да бидат поврзани со осцилацијата на гликозниот метаболизам, вклучувајќи дневно-ноќни осцилации. Гликозата е еден од главните градивни елементи за раст на детето.
- * Внесот на протеини е најважниот фактор за успешен раст и развој. Доказите покажуваат дека тоа не мора да биде месо, туку белката од јајцето ги дава највредните аминокиселини во градбата на телесните протеини. Протеинскиот недостаток е основниот фактор за лошиот раст во тежина и должина/висина.
- * Внесот на ниско калорична храна и со малку протеини е еден од поважните фактори за проблеми со растот, но и со развојот и матурацијата.

Сонце и сончеви денови – позитивно влијание. Зошто?

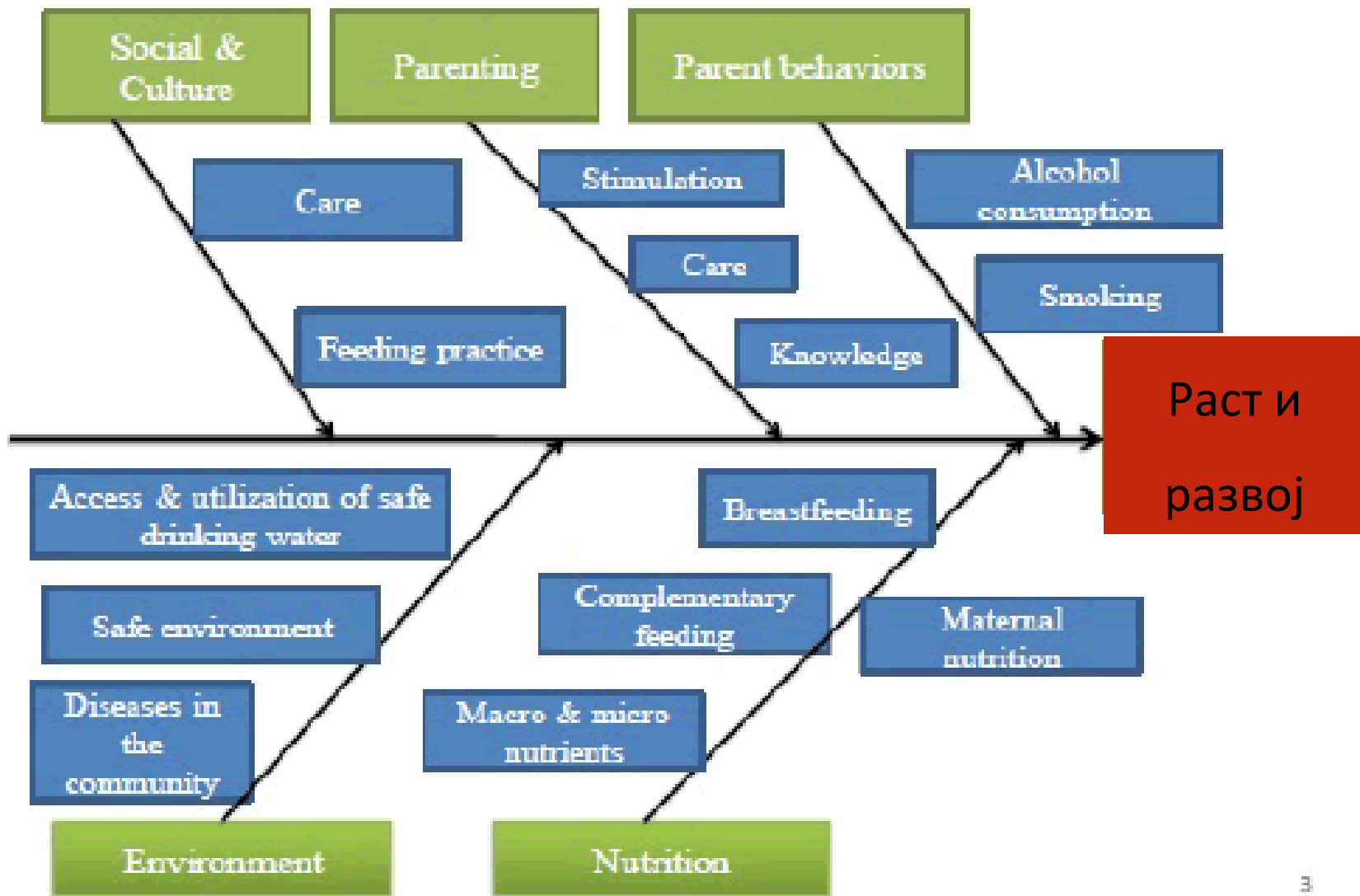
- * Пролет/лето – линеарен раст назначен
- * Есен-зима – раст во тежина назначен
- * Значително е и влијанието на мелатонинот, супстанцијата која води до здрав сон. Мелатонинот се лачи во почетокот на ноќта, и негов прекурсор е серотонинот кој е под влијание на дневната светлина. Може и вештачка светлина со одредена бранова должина да има позитивно влијание врз создавањето на мелатонинот, но тоа е на кратки патеки и помалку ефикасно. Затоа за децата во раст, многу е важно повеќе пати во тек на денот да бидат надвор, изложени на сончева светлина, а да спијат во темна соба, заради нормално лачење на серотонин и мелатонин, и нивна воспоставена рамнотежа.
- * **Физички вежби** – од непроценливо значење. Застапеноста на физичките вежби во градинка и во училиште треба значително да се зголеми, особено вежбите на отворено, заради вдишувањето на кислород
- * Гледање телевизија – позитивно влијание, ако е еден до два часа дневно
- * Играње на компјутер – логички игри, до еден час дневно
- * **Хронични болести и алергиите** – негативно (лекови, кортикотерапија)

Causes

Effect

**Фактори кои влијаат на успешен раст и развој –
дијаграм на рибина коска**

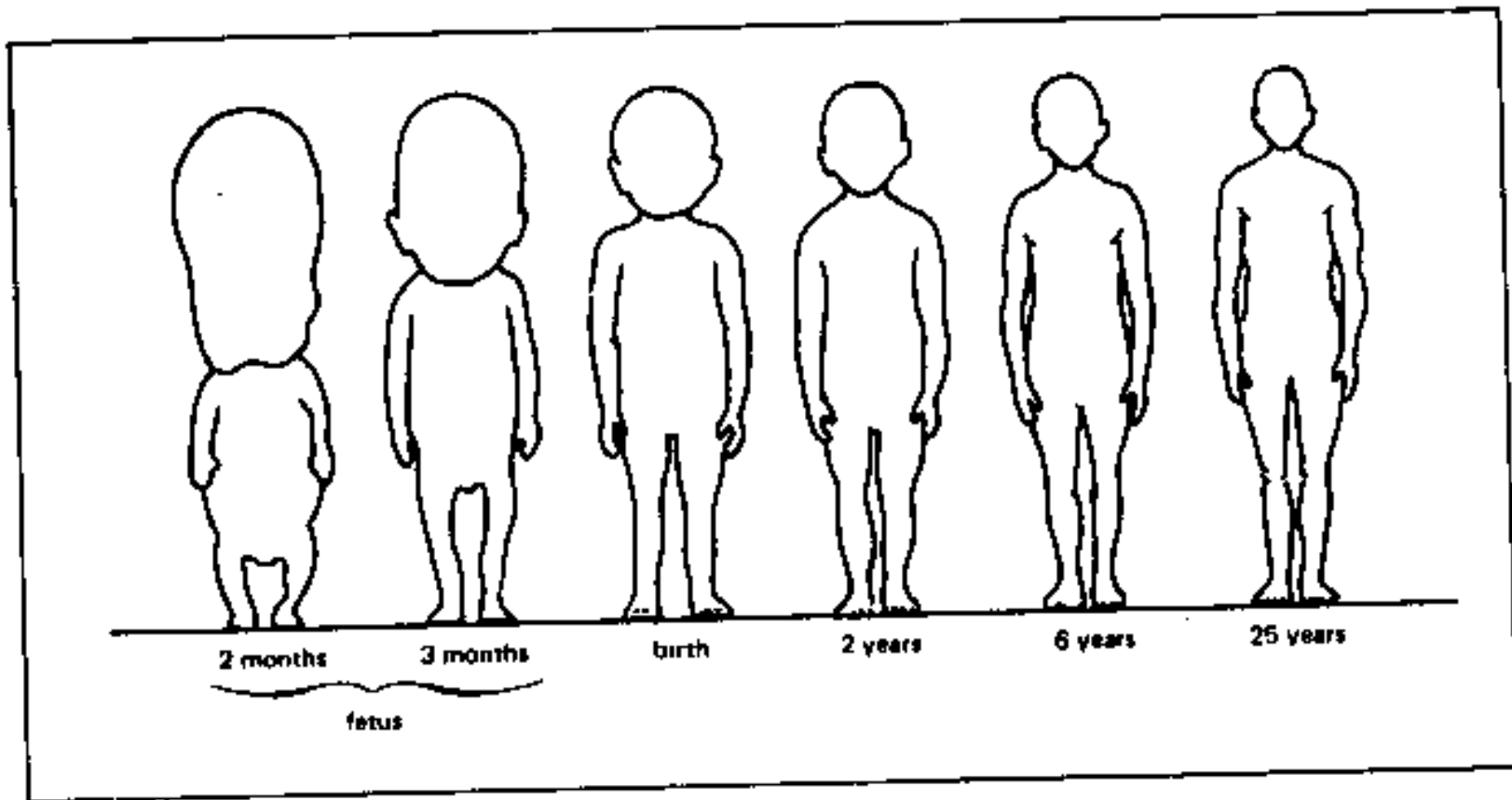

Дијаграм на рибина коска за причините и факторите кои влијаат врз успешниот раст и развој кај детето

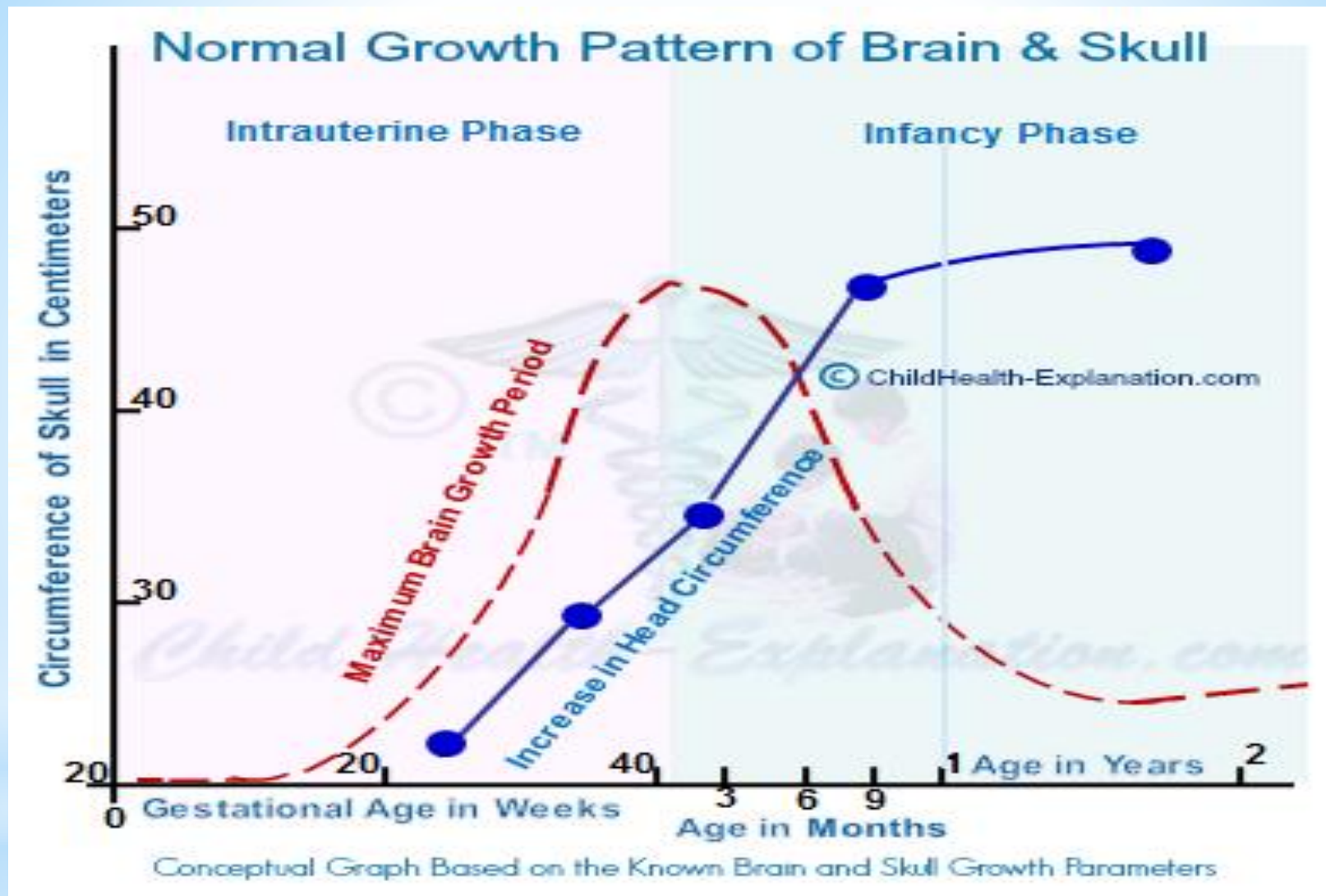
Домени во развојот на детето

- * Моторен домен
 - * Когнитивен домен
 - * Емоционален домен
 - * Социјален домен
- * Развојот на секој домен влијае врз развојот и на друг домен. Додека пак растот, влијае врз сите домени на развојот.

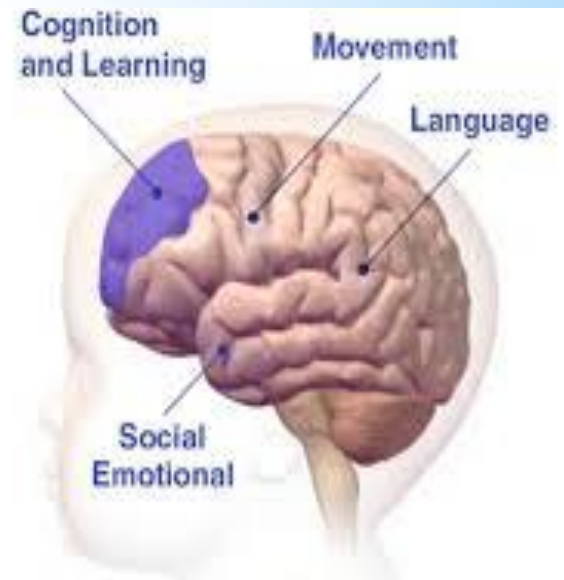
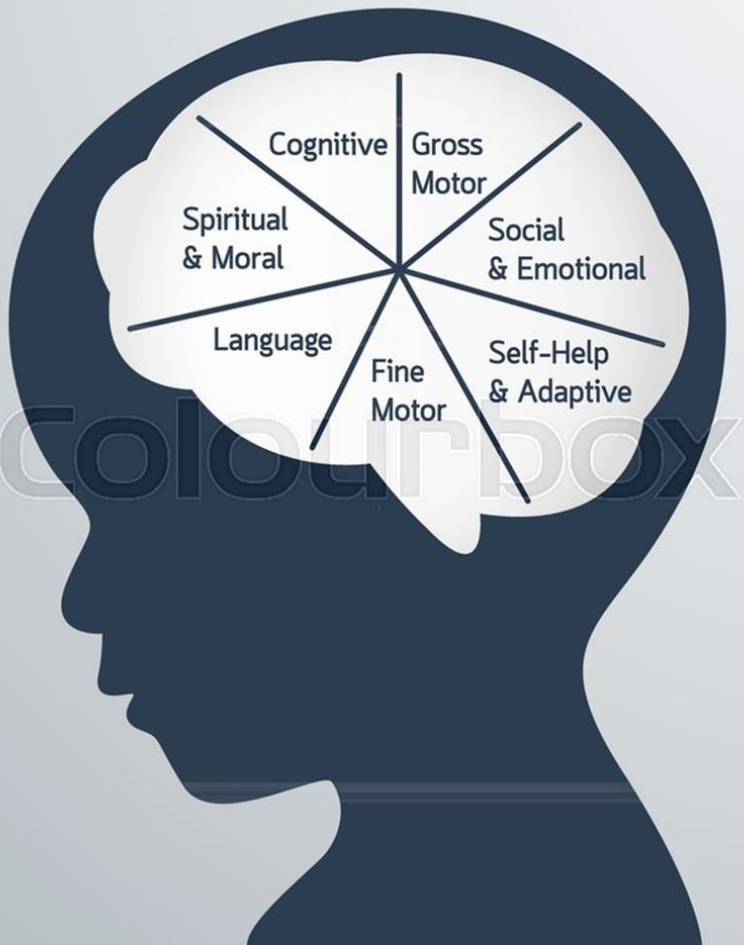
* **Интересни факти во врска со
растот и развојот**

* Промена во пропорциите на
растот

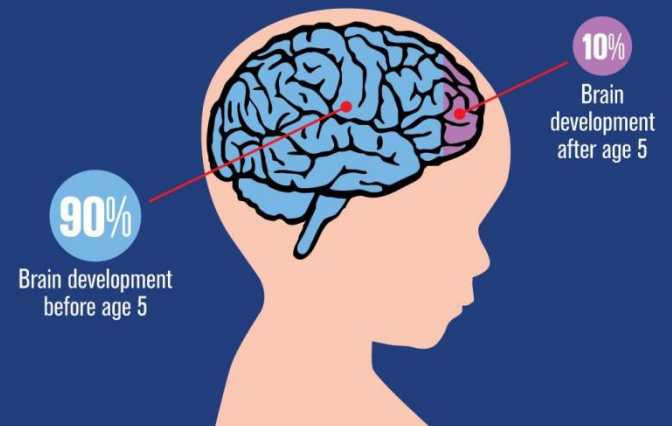

* **Раст на мозокот и черепот**

Before age 5

90% of a child's brain development happens

* **Развој на мозочни функции**

- * Непосредно пред и после раѓањето, се додаваат по скоро 40 000 нови синапси во секунда во мозокот на новороденчето. На возраст меѓу 1 и 2 години мозочната кора додава повеќе од 2 милиони нови синапси секоја секунда. На возраст од две години, тие имаат повеќе од 100 трилиони синапси, и тоа е најголем број во тек на целиот нивни живот. Со време, како созреваат и стареат, бројот на синапси се намалува, и после 50 години возраст, кај интелектуалци бројот на синапси е сведен на половина од тоа.
- * Ако детето расте со истата стапка како неговиот мозок, ќе тежи 80 кг на возраст од еден месец.
- * Во различни хемисфери се наоѓаат различни полиња на активност. Искуството претставува збир на употребата и анализата додадено на дизајнирањето и креативноста. Зависно од доминацијата на хемисферната активност, таква ќе биде и природата на детето.

EXPERIENCE =

USABILITY/ANALYTIC + DESIGN/CREATIVE

Left-Brain Functions

Analytic thought

Logic

Language

Science and
math

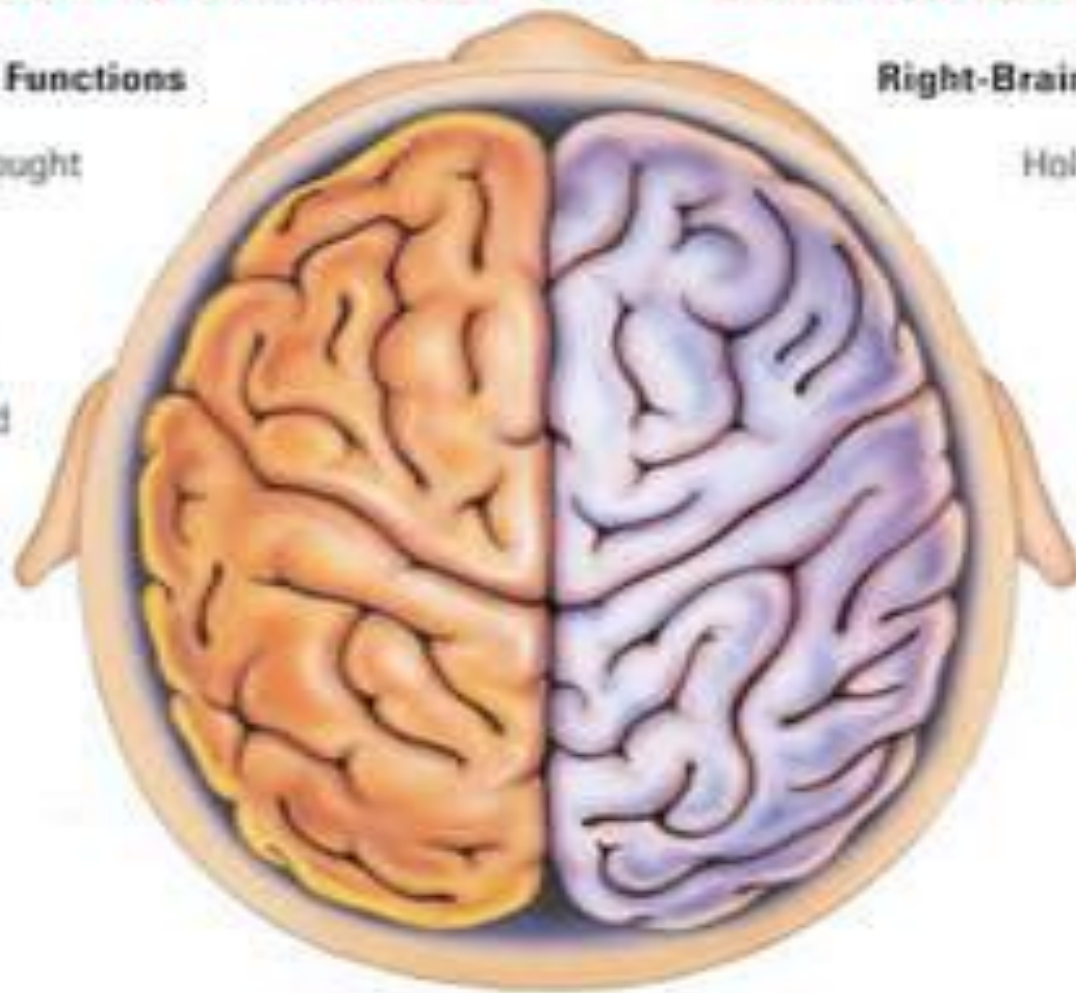
Right-Brain Functions

Holistic thought

Intuition

Creativity

Art and
music

			
2 years	3 years	4 years	6 years
Scribbling stage	The preschematic stage		The schematic stage
The scribbling stage	The stage of symbols	Pictures that tell stories	The Landscape

Musical activities stimulate development in every area of the brain.

Vision

Sensation

Balance

Skill

Speech

Movement

Behavior

Emotion

Kindermusik

* Развој на креативноста

Развојот на говорот и јазикот поминува низ 4 фази:

* Гугање

* Фаза на еден збор на слогови

* Фаза на два поврзани збора

* Фаза на повеќе зборови

* Родителите обично одговараат на 50%–60% од вокализацијата на доенчето. Развојот на говорот може интензивно да се забрза ако одговараат на околу 80% од нивната вокализација. После раната доенечка возраст, учењето на говорот не напредува така брзо.

* Најчестиот тип на развојно заостанување се проблемите со јазикот и говорот. Говорот се однесува на вербалната експресија, односно начинот на кој се формираат зборовите. Јазикот е поширок домен и вклучува изразување и примање на информации, како и разбирање на гестикулации.

* **Развој на говорот (јазикот)**

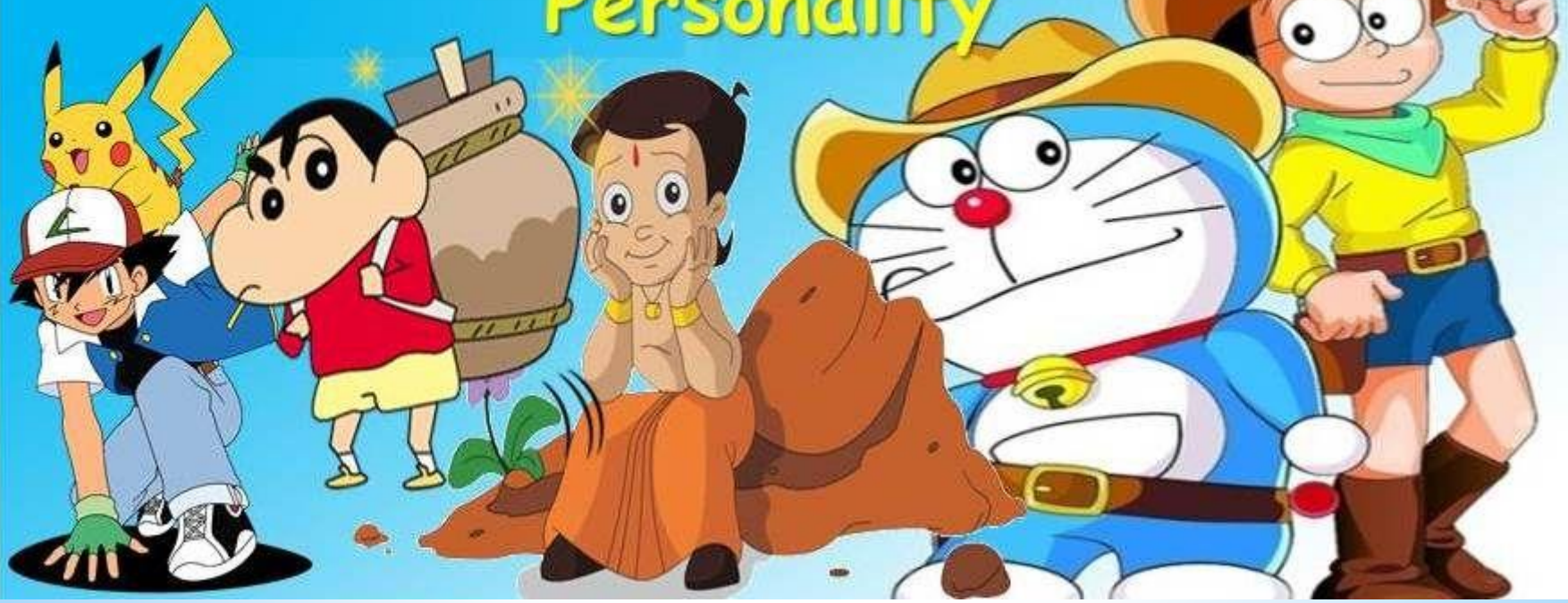

“What a school day! The computers broke down and we had to LISTEN!”

- * **Едукативните програми на телевизија не го забрзуваат социјалниот развој, затоа што децата одговараат на стимулите од лица кои и нив им враќаат со одговор. Дури и најнапредните ДВД-а не го даваат бараниот одговор за децата. Содржината на програмите исто така е од огромно значење.**
- * **Играњето со детето е многу повредно дури и од најскапиот систем на видеа. Студиите покажуваат дека децата постигнуваат најмногу кога имаат три сакани лица околу себе за поддршка, и трпат најголемо влијание од нив.**
- * **Децата кои гледаат повеќе од три часа телевизија, видео или ДВД дневно, имаат поголема шанса да развијат проблеми со комуникација, емоционални проблеми и проблеми со поврзувањето со околината кога ќе направат 7 години.**
- * **Повеќе студии покажале дека гледањето ТВ во рана детска возраст е поврзано со полош развој на јазикот и разбирањето. Два или повеќе часа дневно гледање во екран во првата година е поврзано со шест пати поголем ризик за застој во развојот на јазикот.**

Impact of Cartoon on Child's Personality

- * На околу 18 месеци, има експлозија на бројот на зборови во речникот, додавајќи нови зборови на секои два часа додека се будни. На возраст од 6 години, детето разбира околу 13 000 зборови, иако детето не ги изговара сите тие зборови во тој период. Просечно образуван возрасен човек има околу 60 000 зборови во речникот
- * Едно од осум деца на возраст од 6 до 10 години има некој степен на губиток на слух. Слухот кај доенчето најмногу се оштетува кога е изложено на галама во последниот триместар од интраутериниот живот и првите шест месеци од животот. Недоносените деца особено се вулнерабилни на губиток на слух индуциран од галама.
- * Новородените се раѓаат со способност да распознаваат вкус за благо, горчливо и кисело. Не можат да распознаат солено до 4-от месец од животот, кога почнуваат да се појавуваат протеинските рецептори сензитивни за натриум во густативните папили. Најверојатно, развојот на вкусовите е соодветен на развојот на бубрежната функција.

Постојат докази дека компјутерската ера има позитивно стимулативно влијание на интелигенцијата, растот.

Негативното влијание се одразува врз:

- * Меморијата
- * Аналитичките способности
- * Фондот на зборови во речникот
- * Социјалните вештини и комуникацијата со околината (отуѓеност)
- * Експресија на емоции
- * Времето поминато надвор со врсниците во групни игри
- * Намалување на видот
- * Зголемен ризик од алергии
- * Наелектризираност на кожата и косата

* **Компјутеризација**

SHE'S STARTED INSTAGRAMMING SOLID FOOD!

CARLOON COLLECTIONS .com

Search ID: CX305072

Kids, this here is called CASH.

It's what you'd use to buy stuff if the power goes out.

www.TIworld.com

PJ

HA

off the mark .com by Mark Parisi

© Mark Parisi, Permission required for use.

EARLY CHILDHOOD SOCIAL MEDIA DEVELOPMENT CLASS.

- * Децата гледаат во две димензии до возраст од 2-4 месеци. После тоа, мозочната кора кај доенчето доволно созрева за да ги соединува импулсите од двете очи, што резултира со тридимензионален вид.
- * Децата кои поминуваат повеќе време надвор, имаат помали шанси да бидат миопни. Една студија покажала дека активностите надвор, два часа на отворено, го редуцираат ризикот од миопија за 4 пати споредено со период на активности надвор кои траат помалку од еден час.
- * Околу 90% од децата се деснаци. Има многу повеќе левораки луѓе во развиените земји, заради тоа што нивните култури не ја инхибираат доминацијата на левата рака.
- * Самостојноста (социјална и емоционална) се постигнува околу петтата година. Некои, не развиваат емоционална самостојност никогаш!

After many years of wavering Dennis finally makes the decision to step out of his comfort zone.

* Одгледување на дете во модерно време
multitasking

**Посветување на полно внимание на детето
Дали овој начин е застарен и нефункционален?**